

Igeragozásuk történeti távlatával és mondattanuk finomsága minden nemzedék nyelvérzékének hatalmas fejlesztője. A szófejtésükben rejlő művelődéstörténeti vonatkozások a szakembernek élvezetnyújtók, a modern filológusnak serkentő példák s máris megtermik gyümölcseiket nálunk is. A mi irodalmi nyelvünkre fokozott mértékben állíthatjuk, hogy a klasszikus nyelvek emlőin nevelődött.

A könyvnek a klasszikus irodalom intellektuális jelleméről, a római jogról, az antik művészetéről írt lapjai meggyőző erejűek. Boldog az az iskola, melynek grammatizálásban el nem merülő tanárai az antik világ optimizmusát és idealizmusát hirdethetik tanítványaiknak. Nem mindenkinek való, az bizonyos, s a haladás differenciálódást kíván. A nem-egységes középiskola kiépítése erre való. Akkor nem lesz teher ez a tanulmány az önként vállalkozóknak. S akkor a művelődésnek ez az örök forrása zavartalanul táplálhatja tiszta vizével a nemzeti művelődés folyamatát.

Teveli Mihály.

Baranyai Gyula: Egységes középiskola. Közoktatásügyi teendőink a háború után. Bpest, 1920. Lampel R. (28 l.)

A háborúnak utolsó évében készült ez a dolgozat. A legszebb terveket szőttük akkor, várva az áldott béke eljövételét. A béke megjött, de a vesztett tusa nyomán bűnös és elvakult emberek hibájából a leg-szörnyűbb csapások zúdultak ránk. Szegényen, kifosztva s árván élünk szűkre szabott kisebb hazánkban. A nagy tervek megvalósítására még gondolni sem merünk s ha szegényen is, de lelkesen haladunk a régi csapáson tovább.

Baranyai Gyula közoktatásunknak régi problémáját tárgyalja dolgozatában: arra nézve készít tervet, miként lehetne középfokú oktatásunkat közös alapra helyezni. Szerinte a középfokú iskola (gimnázium, reál vagy polgári) I. osztályába olyan tanulót kell felvenni, aki a III. vagy IV. elemi osztályt kitűnő vagy jeles eredménnyel végezte. Az így alulról egy évvel megtoldott középiskola 9 évfolyamos lenne.

Az alsó hat osztály mindenkire nézve közös. A latin nyelv tanítása csak a VI. osztályban kezdődne azok számára, akik tanulmányaikat a gimnáziumnak VII. osztályában szándékoznak folytatni. A VI. osztályból vagy főgimnáziumba vagy megfelelő szakiskolába léphet a tanuló.

A szerző a latin-görög tanításának nem híve. A latint szűk térre szorítja s előre látva, hogy ezért támadni fogják, hosszasan védekezik. Azonban mentegető szavainak erejéből sokat levon az a körülmény, hogy a latin tanítása ellen csupán gyakorlati okokat tud felsorakoztatni. A klasszikus nevelésnek nemzetünk életében sokkal fontosabb szerepe is volt, mint az orvosi vagy jogászai pályára való előkészítés. A gyakorlatias irányzat hangsúlyozása s elveinek megvalósítása egyébként nem volna baj, csak jusson közoktatásunkban hely a görög-latin klasszikus hagyományok ápolására, fejlődhessék a reáliskolai s a reálgimnáziumi tagozat mellett egy minden ízében görög-latin műveltséget nyújtó tagozat is.

Nagyon szerény helyet juttat a szerző a francia nyelvnek is. Kétségtelen, hogy a német nyelven kívül még egy világnyelvet okvetlenül tanulnunk kell. Akár a franciát, akár az angolt választjuk erre a célra, feltétlenül szükséges, hogy megfelelő óraszámmal lássuk el, mert ellenkező esetben valóban csak az időt töltőnk haszon nélkül.

Vajha minél hamarabb elérkeznék az az idő, amikor a középiskola reformjáról nemcsak beszélnünk, hanem megvalósulásában, lassú fejlődésében gyönyörködnünk is lehetne!

P. B.

Borch Rudolf: *Bilderatlas zur Geschichte der Pädagogik*. Wolfenbüttel, 1920. 123 old. 4°.

A legszűkebbre szorított foglalatja a neveléstörténet egész anyagának. A könyv nem tanulmányozásra, hanem szemléltetésre és utánnézésre szolgál. Az első részben az ókori és középkori iskoláztatás állapotát feltűntető korszékeket találunk (pl. a Duris váza vagy a trieri doubormű iskolai jeleneteit, a Doctrinale címlapjáról vett grammatikust stb.); ezt követi egy arcképcsarnok, megbízható életrajzi adatokkal (Erasmus, Vivès, Montaigne, Luther, Melancthon, Bugenhagen, Brenz., Zwingli, Trotzendorf, Sturm, Wolff Jeromos, Neander, Riese, Aquaviva, Borromeo, Fénelon, Ratke, Andrea, Comenius, Francke, Locke, Rousseau, Basedow, Wolke, Salzmann, Gutsmuhs, Trapp, Campe, Rochow, Heinicke, Humboldt V., Pestalozzi, Fröbel, Harnisch, Diesterweg, Herder, Goethe, Jean Paul, Arndt, Sailer, Graser, Milde, Niemeier, Dinter, Stephani, Kant, Fichte, Schleiermacher, Herbart, Schopenhauer, Beneke, Willmann, Ziller, Dörpfeld, Rein, Sallwürk, Natorp, Kerschens-teiner). Az arcképek a legjobbak és legjellemzőbbek közül valók; sorozatukat közben-közben az illető pedagógus alkotásait ismertető egykorú metszetek másolatai tarkítják (pl. a Francke-féle iskolák látképe a XVIII. századból, a schnepfenthami intézeté a XIX-iknek elejéről, mutatóvány az Elementarwerkből stb.). A második rész lexikális természetű. Aki hamarjában meg akar tudni egy chronologiai adatot vagy egy fontosabb könyvcímet (melyre talán már pontosan nem emlékezik), biztos útmutatást talál e könyvben. Vita tárgya lehet, vajjon anyaga minden lényegeset felölel-e (pl. Montaigne és Fénelon mellett okvetetlenül említeni kellett volna Fleuryt is); vagy hogy a XVII-ik század pedagógiai íróit célszerű-e katolikus és protestáns csoportokra osztani, s nem-e inkább pedagógiai eszmeáramlatok fejlődésmenetébe beleilleszteni, — de egészben véve ez a mű (melynek legnagyobb erénye, hogy rövid markolással sokat fog) igen hasznos segítő eszköze lehet a neveléstörténeti oktatásnak, főként tanítóképzőkben. Önként értetődik (s a kiadó is így gondolja), hogy csak megfelelő olvasmányokkal kapcsolatban tehet efféle adatgyűjtemény jó szolgálatot.

F.

Die Erziehung zur Rechtsfriedensgesinnung durch die Volksschule. Von Joseph Schüller, Lehrer in Bonn. (Bonn, Rhenania-Verlag 1921, 55 lap, ára 5 M.)

A háborús pedagógia megtette kötelességét, ment és helyét nem a béke, hanem a békeszerződések pedagógiája foglalta el, helyesebben a gyűlölség és megtorlás antipedagógiája, az a fattyúhajtás, amely a Versailles, St.-Germain, Trianon stb. termékeny talajába hullott csirák-ból kikelt. A mai nevelő nemzedék itt új problémával áll szemben, amellyel kötelességszerűen foglalkoznia kell. Ezekben a vajudó, zűrzavaros időkben nem csodálkozunk ugyan az efajta pedagógiai (?) kilengéseken, azt is megértjük, hogy a győzők és legyőzöttek a háború tanulságait a maguk szája íze szerint igyekeznek a jövő nemzedék javára értékesíteni; más kérdés azonban, vajjon az imígy követett eljárás megállja-e a pedagógiai tűzpróbát. Ebben igazságot tenni nem